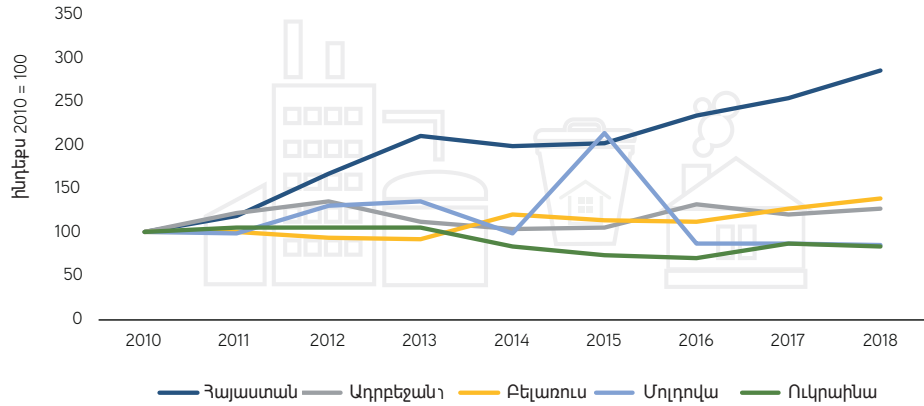

Միջազգային համադրելիություն

Առաջացած թափոններ

Նշումներ. Զայատան, ընդհանուր թափոններ, ներառյալ հանքարդյունաբերական (օրինակ, 2018թ. թափոնների 99.2%-ը): Աղբրեջան, արտադրության և սպառման թափոններ: Բեկառու, արդյունաբերական թափոններ: Մոլորված, ձեռնարկությունների թափոններ. բացակայում են Նիստրու գետի ծախ ավիի և Բենդեր համայնքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Ուկրաինա, տնտեսական գործունեության և տնային տնտեսությունների թափոններ, 2010-2013թթ. տվյալները չեն ներառում Դրիմի ինքնավար հանրապետության և Սևաստոպոլ բարաքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը, 2014-2018թթ. տվյալները չեն ներառում Դոնեցկի և Լուգանսկի շրջանների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Կրաստանի տվյալները հասանելի չեն: Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍԱՏՄԱՆԿ, ԱՉՍՍԱՏ, ԲԵԼՍՍԱՏ, ՍՈՆԴՍՍԱՏ, ՈՒԿՐՍՍԱՏ:

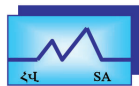
Համապատասխան կայքեր

- Զայատանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե, Շրջակա միջավայրը և բնական պաշարները Զայատանի Հանրապետությունում 2018թ.՝ https://www.armstat.am/file/article/eco_book_2018_10.pdf
- Զայատանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե, տվյալների շտեմարան՝ [https://armstatbank.am/pxweb/am/ArmStatBank/ArmStatBank_8%20Environment_\(I\)%20Waste/EE-i1-2.px](https://armstatbank.am/pxweb/am/ArmStatBank/ArmStatBank_8%20Environment_(I)%20Waste/EE-i1-2.px)
- Հակոբեան բնապահպանական կենտրոն, կոչո թափոններ՝ <https://waste-ace.aua.am/hy/>
- Զայատանի Հանրապետության կառավարության ծրագիր՝ <https://www.gov.am/files/docs/2207.pdf>
- Զայատանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ <http://www.mnp.am/hy>
- ENI SEIS կայք՝ <https://eni-seis.eionet.europa.eu/east/countries/armenia>

Համապատասխան կոնտակտներ և լոգոներ

Շրջակա միջավայրի նախարարություն
Հասցե՝ ԳՅ, ք.Երևան, 0010,
Հանրապետության հրապարակ,
Կառավարության 3-րդ տուն, հեռ. +374 11 818559,
Էլ.հասցե՝ minenv@env.am

Զայատանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե
Հանրապետության պող., Կառավարական 3 շենք, 0010,
ԳՅ ք. Երևան
Հեռախոս: (374 11) 524 213
Պաշտոնական էլ. փոստ info@armstat.am

photo: www.maxpixel.net, graphic: DRegatnev/shutterstock.com

ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Հայաստանում թափոնների կառավարման վիճակն ու միտումները

Չնայած թափոնների առաջացումը նվազեցնելու ջանքերին, թափոնների կառավարումը շարունակում է խնդրահարույց մնալ Հայաստանում:

Հայաստանում 2018թ. առաջացած թափոնների ընդհանուր քանակը մեկ շնչի հաշվով կազմել է 22.8 տ, իսկ հանրապետության տարածքի մեկ քառ. կմ-ի հաշվով (առանց Սևանա լճի հայելու մակերեսի)՝ 2 375 տոննա:

2018թ. առաջացած համայնքային թափոնների ընդհանուր քանակը մեկ շնչի հաշվով կազմել է 158.3 կգ, իսկ քաղաքային բնակչության մեկ շնչի հաշվով առաջացած քաղաքային թափոնների քանակը՝ 237.1 կգ:

2017թ. համեմատ 2018թ. գրեթե 12.5% աճ է գրանցվել թափոնների առաջացման մեջ: 2018թ. Հայաստանում առաջացել է 67 616.1 տ թափոն, որի 99.94%-ը ոչ վտանգավոր թափոններ են:

2018թ. արբանյակային կենտրոնացված ծառայությունների օգտվող տնային տնտեսությունների մասնաբաժինը (93.6%) ավելացել է 2008թ. համեմատ (80.9%):

Քաղաքային համայնքները ավելի լավ են ապահովված արբանյակային ծառայություններով, քան գյուղական համայնքները, որտեղ տնային տնտեսությունները հաճախ այրում կամ հորում են իրենց աղբը: Տնային տնտեսությունների որոշակի հատված, մասնավորապես ծայրահեղ աղքատների 29.4%-ը, աղքատների 25.7%-ը և ոչ աղքատների 17.9%-ը դժգոհ են աղբահանության ծառայություններից:

Թափոնների կառավարման քաղաքականության շրջանակը

Միջազգային մակարդակ

Բազելի կոնվենցիան վտանգավոր թափոնների անդրասահմանային փոխադրման մասին (1991թ.),

Ստոկհոլմի կոնվենցիան կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին (2004թ.),

Կլիմայի փոփոխության մասին Փարիզի համաձայնագիրը (2015թ.),

Էլեկտրական և էլեկտրոնային սարքավորումների վերազինում, ԱՊՀ անդամ պետությունների միջև թափոնների կառավարման համագործակցության մասին համաձայնագիր (2018թ.),

Կայուն զարգացման 2030 օրակարգի (2015թ.) Նպատակ 11 (Քաղաքներն ու բնակավայրերը դարձնել ներառական, անվտանգ, կայուն և դիմակայուն), Նպատակ 12 (Ապահովել կայուն սպառում և արտադրություն) և Նպատակ 13 (Անհապաղ գործողություններ՝ ուղղված կլիմայի փոփոխության և դրա հետևանքների դեմ պայքարին),

ԵՄ շրջակա միջավայրի գործողությունների 7-րդ ծրագիրը մինչև 2020թ.՝ «Ապրել բարեկեցիկ մեր մոլորակի սահմաններում» (2013թ.),

ՀՀ-ԵՄ Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագիր (2017թ.):

Ազգային մակարդակ

Արտադրատեսակների համար արտադրողի (ներմուծողի) պատասխանատվության ընդլայնման համակարգերի ներդրման ռազմավարությունը և դրանից բխող 2018-2021թթ. միջոցառումների ծրագիրը (2018թ.),

Երևանի զարգացման պլան 2019-2023թթ. (2018թ.),

Երևան «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագիր (2017թ.),

Տարածքային զարգացման ռազմավարությունը ՀՀ մարզերում 2017-2025թթ. (2017թ.),

2016-2020թթ. Ստոկհոլմի կայուն օրգանական աղտոտիչների կոնվենցիայի իրականացման ազգային ծրագրի գործողությունների ցանկ (2016թ.),

Հայաստանի 2017-2036թթ. կոչոթ թափոնների կառավարման համակարգային զարգացման ռազմավարություն (2016թ.),

Հայաստանի 2014-2025թթ. զարգացման ռազմավարություն (2014թ.),

Ռազմավարության հաշվետվություն, ՀՀ կոչոթ թափոնների կառավարման ոլորտում ճանապարհային քարտեզ և երկարաժամկետ ներդրումային ծրագիր (2013թ.),

Մաքուր արտադրության հայեցակարգ (2011թ.),

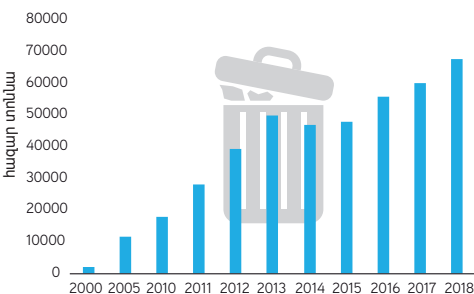
«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենք (2004թ.),

«Թափոնների հեռացման և սանիտարական մաքրման մասին» ՀՀ օրենք (2011թ.),

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին» ՀՀ օրենք (2014թ.),

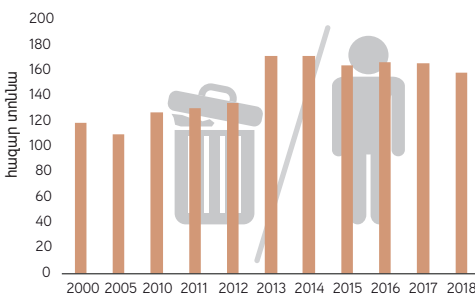
«Թափոնների կառավարման մասին» օրենք (2014թ.):

Թափոնների առաջացումը

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍԱՏՔԱՆԿ

Մեկ շնչի հաշվով համայնքային թափոնների առաջացումը

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍԱՏՔԱՆԿ

Ընտրված նպատակները և դրանց գնահատումը

Կոչոթ թափոնների կառավարումն առաջնային բնապահպանական խնդիր է Հայաստանի թե քաղաքային, թե գյուղական վայրերում:

Կառավարության ծրագիր 2017-2022թթ. (2017թ.)

Թափոնների կառավարման ամենուրեքում ՀՀ կառավարությունը նախատեսում է.

- մինչև 2017թ. ավարտը մշակել հանքարդյունաբերական թափոնների և հանքարդյունաբերական թափոնների օբյեկտների կառավարման ոլորտներում օրենսդրական ակտերի նախագծեր,
- 2017-2022թթ. ընթացքում ներդնել տնտեսական նոր մեխանիզմներ, որոնք ուղղված են սպառման թափոնների աղբավայրեր տեղափոխմանը և դրանց ներառմանը տնտեսության մեջ (արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվությունը),
- 2019-2022թթ. ընթացքում ոչնչացնել ժամկետանց թափոնները Լուրսարաշենի թունաքիմիկատների գերեզմանոցում և վնասագերծել կայուն օրգանական աղտոտիչ նյութերը միջազգային պարտավորություններին համապատասխան:

Հայաստանում կոչոթ թափոնների կառավարման ոլորտի ռազմավարական զարգացման պլանի, ճանապարհային քարտեզի և երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրի (2013թ.)

Նպատակն է՝

- Հայաստանն ունենա կոչոթ թափոնների կառավարման ժամանակակից համակարգ, որը կներառի ամբողջ երկիրը, կհամապատասխանի միջազգային լավագույն փորձին, հաշվի կառնի երկրի ԵՄ ասոցացման ջանքերը, կոչոթ թափոնների կառավարման ներդրումային ծրագիրը և կապահովվի տեխնիկապես, ֆինանսապես և էկոլոգիապես կայուն եղանակներով ծախսարդյունավետ ծառայություններ:

Ծրագիրը վերաբերում է 2017-2036թթ.: Թափոնների կառավարման գործողությունների ծրագիրը կիրականացվի աստիճանաբար: Հաշվի առնելով, որ 20 տարին պլանավորման երկար ժամանակաշրջան է, ամենայն հավանականությամբ տեղի կունենան փոփոխություններ իրականացման ընթացքում:

Ներկայիս վիճակը և նպատակների հասնելու միտումները

2017թ. Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը հանրապետության տարածքում գրանցել է 2 031 աղբավայր, որոնք ընդհանուր մակերեսը կազմում է ավելի քան 494 հա: 2017-2019թթ. իրականացված գործողությունների արդյունքում համայնքների կողմից մաքրվել կամ փակվել է 1 692 աղբավայր: Ներկայումս հանրապետության մարզերում (բացառությամբ Երևան քաղաքի) կա 339 աղբավայր, որոնք զբաղեցնում են 354 հա տարածք: Կարևոր է նշել, որ աղբավայրերը չեն բավարարում քաղաքաշինական, շրջակա միջավայրի և սանիտարական ստանդարտներին, բացառապես ծառայում են որպես թափոնների կուտակիչներ և գործում են չհամակարգված: Հայաստանում առկա է թափոնների կառավարման ոլորտի կատարելագործման հրատապ անհրաժեշտություն:

Համայնքային տարածքներից համայնքային աղբավայրեր տեղափոխված թափոններն ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի (հազ. տ), 2014-2018թթ.

	2014	2015	2016	2017	2018
Ք.Երևան	320.9	295.1	310.15	310.1	310.2
Արագածոտն	15.8	22	4.775	5.6	3.6
Արարատ	17.6	16.3	17.725	13.3	15.3
Արմավիր	41.8	37.7	40.475	60.3	15.4
Գեղարքունիք	14.1	14.6	15.15	16.5	17.7
Լոռի	23.1	22.7	19.65	10.5	16.9
Կոտայք	26.4	26.7	26.475	31.4	33.8
Շիրակ	16.3	17.3	17.375	15.7	21.6
Սյունիք	11.9	11.4	11.9	11.8	14.1
Վայոց ձոր	5	6.6	6.775	8.2	9.4
Տավուշ	24.8	22.4	23.15	10.5	11.9
Ընդամենը	517.7	492.8	493.6	493.9	469.9

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍԱՏՔԱՆԿ